

Rodzicu, jakim rodzicem jesteś?

28.04.2020

*„Rodzice robią co mogą dla szczęścia dzieci,
ale ponieważ i oni zostali kiedyś skrzywdzeni, niechcący dalej krzywdzą”
Wojciech Eichelberger*

Oczekujemy, że to dzieci zmienią niewłaściwe zachowanie, podczas gdy sami wracamy do domu i reagujemy „po staremu”. Choć wiemy, że nie posuwamy się do przodu, postępujemy wg starych nawyków.

Przyjrzyjmy się, jaki wpływ ma postawa rodzica na zachowanie dziecka.

Cztery podstawowe typy rodziców:

1. Rodzice dominujący:

Ten typ rodzica kształtuje w dzieciach najbardziej negatywne cechy. Rodzice tacy mają bardzo wysokie oczekiwania, ustalają bardzo sztywne zasady i ograniczenia, rzadko okazują miłość, ciepło i troskliwe wsparcie. Badania prowadzone przez psychiatrów i psychologów jednoznacznie wykazały, że surowa dyscyplina połączona z odrzuceniem może prowadzić do bardzo agresywnego zachowania.

Reakcje dzieci, które mają dominujących rodziców:

- Darzą siebie niewielkim szacunkiem. Mają niewielką zdolność do podporządkowania się zasadom, normom i władzy.
- Ogromna surowość prowadzi do przeciwstawiania się, milczenia lub buntu.
- Dziecko zazwyczaj nie chce mieć nic wspólnego z zasadami w ogóle albo zasadami rodziców. Zazwyczaj odrzuca ich ideały.
- Dziecko może poddawać się wpływom innych dzieci, które buntują się przeciwko swoim rodzicom i ogólnym zasadom społecznym. Może używać środków psychoaktywnych lub angażować się w inne ryzykowne działania - sekty, grupy subkulturowe itd.
- Dziecko poza domem może agresywnie, głośno domagać się swoich praw, np. w szkole sprawia kłopoty wychowawcze, by skupić na sobie uwagę innych.

2. Rodzice zaniedbujący

Zazwyczaj nie okazują dzieciom miłości i wsparcia ani nie kierują się miłością, nie ustalają też jasnych ograniczeń i zasad. Rodzice zaniedbujący są nieobecni nie tylko wtedy, gdy nie ma ich w domu. Nawet, jeśli fizycznie są obecni, to pozostają niedostępni uczuciowo: nie słuchają dzieci, nie zwracają na nie uwagi, nie odpowiadają na ich potrzeby psychiczne itd.

Skutki, jakie wywołuje w dzieciach rodzic zaniedbujący:

- Dziecko dochodzi do wniosku, że nie warto spędzać czasu z rodzicami (choć z drugiej strony bardzo tego pragnie).

- Dziecku brakuje poczucia bezpieczeństwa, ponieważ rodzice nie odpowiadają na jego potrzeby psychiczne.
- Dziecko nie może ukształtować w sobie szacunku do siebie, ponieważ rodzice nie okazują szacunku jemu.
- Dziecko czuje, że jest mało warte, skoro można się z nim nie liczyć.
- Dziecko zazwyczaj ma trudności w nauce, ponieważ jest słabo motywowane.

3. Rodzice pozwalający na wszystko

Tacy rodzice mają ogromne zdolności do okazywania miłości, ciepła, wsparcia, a jednocześnie brak im zdolności ustalania jasnych granic i zasad. Boją się, że mogą zrobić dziecku krzywdę, jeśli będą zbyt surowi. Z jednej strony rodzice pozwalający na wszystko są bardzo dobrzy we wspieraniu dzieci - okazują im dużo ciepła i miłości, są ofiarni, wyrozumiali. Z drugiej strony bezkrytycznie i chroniąco tolerują również czyny i zachowania niedopuszczalne np. bicie innych, zaniedbywanie obowiązków.

Skutki, jakie wywołuje w dzieciach rodzic pozwalający na wszystko:

- Dziecko wyczuwa, że może dowolnie kierować rodzicami.
- Dziecko traci poczucie bezpieczeństwa. Bez jasno ustalonych granic samo musi podejmować decyzje, co dobre, co złe, co właściwe, co niewłaściwe, chociaż nie jest na to gotowe.
- Dziecko może darzyć się niewielkim szacunkiem, ponieważ nie nauczyło się kontrolowania siebie i nie opanowało innych umiejętności związanych z dyscypliną życia.
- Dziecko uczy się, że zasady nie są sztywne, można nimi manipulować.

4. Rodzice kochający i stanowczy

Jasno określają granice i jednocześnie bardzo starają się, aby okazywać dzieciom ciepło i miłość. Mają jasno określone zasady, wartości, normy życia. Poświęcają czas, by nauczyć tego dzieci; udzielają jasnych komunikatów, ostrzeżeń, gdy dziecko przekracza ustalone granice. Jednocześnie okazują dzieciom wsparcie (gesty miłości, spędzanie z nimi czasu, słuchanie ich). Są elastyczni i gotowi na wysłuchanie dziecka (jego punktu widzenia); nawiązują dialog, rozwiązują problem itd. Potrafią jasno określić normy i zasady, które ukazują stanowczość, ale jednocześnie działają i postępują tak, że dziecko wie, że jest kochane.

Typowe cechy dzieci, które mają rodziców kochających i stanowczych:

- Takie dzieci mają na ogół: duży szacunek do siebie, łatwość uznawania władzy (np. w szkole, w kościele), zdecydowanie mniejszą skłonność do przyłączania się do grup ryzykownych (sekty, subkultury).
- Ich świat jest bardziej bezpieczny - rozumieją one bowiem, że istnieją nieprzekraczalne granice i zasady (wartości) leżące u ich podstaw.

- Umieją porozumiewać się z rodzicami - istnieje mniejsze zagrożenie buntem w okresie nastoletnim.

Rodzic wspierający i stanowczy koncentruje się na dwu bardzo ważnych elementach:

- Dzieci należy uczyć konsekwencji zachowań, jasno określać granice
- Należy kochać się nawzajem

Dwa najważniejsze elementy w wychowaniu dzieci to:

- Ustalenie jasno określonych zasad, których naruszanie będzie miało swoje konsekwencje
- Czułe, bezwarunkowe i delikatne kochanie dziecka

Może więc zamiast oczekiwania zmian w zachowaniu dziecka, mogę zacząć od zmiany swoich schematów?

opracowała: Bernadetta Kogut, psycholog

Bibliografia:

Sakowska J. (2010), Szkoła dla Rodziców i Wychowawców część 1. Warszawa, ORE
Smalley G. (1995), Klucz do serca twojego dziecka. Lublin, Wydawnictwo „Pojednanie”
Ziemska M. (1968), Postawy rodzicielskie. Warszawa, Wydawnictwo Pedagogiczne